

Ook Nederland doet mee aan „ruk naar rechts“

Verkiezingsonderzoek: macht van enquête

(Door onze parlamentsredacteur Hans de Bruijn)

DEN HAAG. — Hansje lacht, Ientje huilt en Fransje wrijft zich in de handen. De magie van het getal, ofwel de Nederlandse politiek in de macht van de enquête. We waren al bang dat het aan ons land voorbij zou gaan: de ruk naar rechts die in tal van Noordepouese landen gevoeld wordt. Maar nee hoor, ook Nederland doet mee. Hans Wiegel juicht („Zie je wel!”), Ien van den Heuvel treurt („Een bittere pil”) en Frans Andriessen droomt er al van zichzelf de voorzittershamer in de ministerraad te zien hanteren.

Het verkiezingsonderzoek, waarvan zaterdag in VARA's In de Rooie Haan de resultaten bekend werden gemaakt, heeft heel wat losgewoeld. Dergelijke enquêtes worden meestal schouderophalend afgedaan. Dat deed premier Den Uyl zaterdag ook, toen hij zei er niet in het minst van onder de indruk te zijn. Toch verdienen deze cijfers meer aandacht dan tot nog toe gebruikelijk.

Voorals als we ze naast die van andere onderzoekers leggen, zijn ze opmerkelijk. Een maand geleden maakte Bureau Lagendijk uit Apeldoorn via de AVRO bekend dat progressieven en christendemocraten bij verkiezingen nu even groot zouden zijn, dat de VVD een klein beetje minder zou winnen dan enkele maanden eerder, en dat PPR en D'66 samen toch nog altijd op dertien zetels konden rekenen.

Twee weken geleden meldde de Nederlandse Stichting voor de Statistiek, in opdracht van de KVP, ongeveer hetzelfde, alleen was er bij hen duidelijk sprake van een verlies voor de PPR.

En nu komt het NIPO met In de Rooie Haan tot geheel andere conclusies. Gebaseerd op de mening van maar liefst 4000 mensen, een veelvoud van andere onderzoeken en dus nauwkeuriger. Bovendien is er voor die nauwkeurigheid vergeleken met de resultaten van al jaren lang gehouden wekelijkse opiniepeilingen van het NIPO die dezelfde ontwikkelingen aangaven.

Misschien is juist daardoor de schok die deze enquête teweeg heeft gebracht, zo

groot geworden. Iedereen begrijpt dat dit wel eens de echte verhouding binnen ons volk kan zijn. Dat rechts inderdaad sterk is geworden (groei VVD en CHU samen 21 zetels), dat links inderdaad een gevoelige veer moet laten, dat de confessionelen inderdaad een erg groot centrum-blok gaan vormen.

Jammer is dat drs. Maurice de Hond, die het onderzoek heeft verwerkt, geen

analyse heeft kunnen geven van die cijfers. Waar komt de winst vandaan die de VVD en CHU boeken? Waar zijn de weg-gelopen socialisten en radicalen heen gegaan? Op deze vragen geeft het NIPO-onderzoek geen antwoord.

Voor de politieke koffiedikkijkers heeft dit onderzoek het bezinnsel onder in het kopje heel wat doorzichtiger gemaakt. Want als Wiegels roept dat de VVD gegroeid is omdat veel werknemers de PvdA hebben verruild voor de liberalen, is dat veeleer de wens die weer eens de vader van de gedachte is.

Herverdeling

Het lijkt reëler om de winst van de VVD primair toe te schrijven aan een herverdeling van de rechtse krachten in onze samenleving. DS'70, ideologisch dicht naast de liberalen staand, is gedeci-

meerd: geheel van het toneel: drie zetels weg. Samen staat dat toch al voor acht zetels. Ook van de aanhang van D'66 - voor een deel uit de meer vooruitstrevende liberale groepen voortgekomen - zal gedeeltelijk wel weer bij de VVD zijn beland.

Linkse achteruitgang heeft onder meer wellicht te maken met het feit dat het kabinet het afgelopen jaar - het jaar waarin de achteruitgang het sterkst was - een aantal zeer impopulaire maatregelen heeft genomen. Tweemaal de lonen bevroren gaat niet in je kouwe kleren zitten. Het gekissebis rond de ondernemingsraden, de kernreactoren voor Zuid-Afrika en de vermogensaanwasdeling deden daar nog een schepje bovenop.

Dat de confessionelen daar niet van geleden blijken te hebben, kan wel eens veroorzaakt zijn door het feit dat links'er zo zijn best voor doet om dit kabinet als een links kabinet af te schilderen, een rood kabinet met een wit randje. Veel kiezers identificeren daardoor links met het hele kabinetsbeleid, terwijl van de beloofde „leuke dingen voor linkse mensen" toch nog weinig terecht is gekomen.

Eén schijnbare tegenstrijdigheid blijft overeind. Enerzijds is er een duidelijke ontevredenheid over de regering, anderzijds betekent dat nog niet dat iedereen nu ineens de vlag uithangt om de VVD feestelijk in te halen. De christen-democraten en de socialisten, behouden in de fictieve NIPO-Tweede Kamer hun twee-derde meerderheid.

Binnen de coalitie vindt echter wel een herwaardering plaats. Het rood-met-een-wit-randje lijkt wit-met-een-(dikke)-rode-rand te gaan worden. Steenkamp van het CDA heeft het premierschap al voor zijn groepering geclaimd, Den Uyl ligt er niet van wakker, en in Wiegels VVD kan de kurk van de fles. De verkiezingsstrijd kan nu echt beginnen.